

Blonczy Balázs

A CSERKÉSZMOZGALOM

ÉLÉN

Teleki Pál meglátogatja
az országos vízicserkészttábor
a Népszígyeten

Számos tevékenysége közül talán a cserkészlet az, amely a legszorosabban összefonódott Teleki nevével. Ez nem véletlen. Teleki már életében valóságos kultusz tárgya volt a cserkész-sajtóban és a csapatoknál.

Emlékét újságcikkek és rituálék tömege, országos cserkészriadók, emléktúrák, brosúrák tették maradandóvá, sőt 1941-ben hegycsúcsot is elneveztek róla a Kelemen-havasokban.

Azok, akik részt vettek a korban cserkésznyugalomnak számító Magyarország egyik legdinamikusabb ifjúsági mozgalmában, természetesen ápolják emlékét. Az emlékezés természeténél fogva voltaképpen homályban marad Teleki cserkésztevékenységének valódi tartalma.

A magyar cserkészmozgalom kezdetei a háború előttre nyúltak vissza. Ám a háború alaposan megtépázta a sorokat, s 1919 késő nyara–kora ősze a háború és a forradalmak után az újrakezdés és az átstrukturálás időszaka volt. A sokoldalú tevékenységhez vagy az induló leventemozgalom konkurenciájának kivédésére nem volt elegendő Horthy Miklós fővédnöksége és a vallás- és közoktatásügyi minisztérium jóindulata. A cserkészszövetség legfőbb szervének, az Országos Intéző Bizottságnak egyik ülésén merült fel, hogy az immár 15 ezer főt számláló magyar mozgalomnak is szüksége lenne egy olyan központi személyiségre, mint amilyen Baden-Powell Angliában – aki 1920 óta a világ főcserkésze is volt. Fodor Ferenc – aki ekkor már Teleki adjunktusa volt a közgazdasági karon – hozta szóba Teleki Pál személyét. Telekinek az volt a feltétele, hogy ne válasszák, hanem kinevezzék a posztra, ebben az esetben „hajlandó egész munkásságát a cserkészzetnek szentelni”.

A hajdani miniszterelnöknek nem ez volt az első találkozása a cserkészettel: fia, Géza tagja volt a piarista gimnázium cserkészcsapatának. Az Országos Intéző Bizottság 1922. május 19-én Teleki személye mellett döntött. Az

ügy olajozottságára jellemző, hogy kérésük egy héttel később már a minisztertanács elé került. A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztése szerint a főcserkészi méltóság betöltője „az államfőtől élethossziglan vagy legalábbis igen hosszú időre kinevezett méltóság”, aki „a legfelsőbb kinevezés adta nimbusszal megerősödvé a tekintély elvét képviseli a cserkésztestületben, és a magyar cserkészmozgalmat itthon és külföldön egyaránt a leghathatósabban képviselheti”.

A főcserkész belföldön és külföldön képviselte a cserkésztestet, s a Cserkész Nagytanács elnökeként a „cserkészmunka leghatalmasabb társadalmi támogatója” és a szövetség munkájának legfontosabb irányítója volt. Teleki azonban betegsége miatt nem sokáig tölthette be tisztét. 1923. március 22-én kérte a kormányzótól felmentését. A politikust „tisztületbeli főcserkésznek” nevezték ki, utóda pedig a kissé szintelen gróf Khuen-Héderváry Károly lett.

RÖVIDNADRÁGOS ELIT

Teleki szemében a cserkésztest magától értetődő, ám egyik legfontosabb eleme volt nemzetnevelői elképzeléseinek,

amelyeket a korszerű hazafogalom (magyarság és Európa szüntelen kölcsönhatása és az ebből fakadó következtetések), a kötelesség és a műveltség kialakításának imperatívuszával lehet talán a legpontosabban leírni.

A korszerű hazafogalom megteremtése érdekében – egyik személt folyamatosan Nyugat-Európán tartva – modern és legfőképpen friss eszmékkel igyekezett megismertetni a gondjaira bízott fiatalokat. Ez a nevelés azt az elitnek szánt csoportot vette célba, amely nemzetközi kitekintéssel bírva, a világból az ország számára használható tapasztalatokat hazahozva segít megvalósítani a reformot, amely a magyar társadalom konzervatív szellemű, de mégis alapos átalakítását célozza. A Magyar Cserkészszövetség az angolszász minta alapján, de – főleg 1919 után – valláserkölcsi alapokon építkezve, erős nemzeti neveléssel igyekezett formálni a középiskolás ifjúságot.

Teleki a cserkészmozgalmat soha nem tömegmozgalomnak képzelte el,

Teleki Pál egy cserkészszünnepeken, mellette gyóntatópapja, Witz Béla plébános, 1930-as évek

ami később, a harmincas években számos konfliktust okozott a szövetségben belül. A legjobb éveiben 50 ezer feletti igazolt taggal és csaknem ezer csapattal rendelkező elit szervezet a magyar ifjúságnak csak töredékét képviselte, s vezetőinek kifejezetten ellenére is volt, hogy nagyobb tömeg áramoljon be a szövetségbe. Bár léteztek iparos-, tanonc- vagy munkáscsapatok is (ezek fontosságáról maga Teleki is beszélt néha), a cserkészcsapatok zömének középiskolai diákok voltak a tagjai, azok, akik érettségi után szinte automatikusan a középosztály tagjaivá váltak, s idővel és a remények szerint a magyar társadalom irányítói kerültek ki közülük.

Teleki nemzetnevelési elgondolásainak második fontos eleme a kötelesség mint önmagában megálló érték. Kötelesség Magyarország (a revízió képviselője, széles európai látókör), az egyház (tisztá cserkészies élet) és Európa (következetes antibolsevizmus) iránt.

Nemzetnevelési elveinek harmadik – az első kettőből következő – eleme a műveltség szerepének hangsúlyozá-

sa volt. A megfelelő tudásszint megszerzésében nem az iskolát tartotta az egyedüli terepnek, az élet minden területét átfogó, életkorhoz nem kötött nevelés volt az ideálja. Ellene volt minden túlságosan szakosított oktatásnak, a „papirosképzés” ostromozása kedvenc vesszőparipáinak egyike volt. A gyakorlatot hangsúlyozta, nem a diplomát. Mindenütt átfogó, több tudományterületből merítő modellt követett. Sok posztpon helytálló, művelt, Európáról és Magyarországról (persze az ő Európájáról és az ő Magyarorszájáról) gondolkodó ember volt az ideálja, aki keresztény erkölcsi alapon áll, elutasítja a bolsevizmust, a nemzetnek és hagyományának védelmét a legfőbb parancsként képviseli, s a kötelesség ethosza áthatja minden tettét.

A cserkészzet ezt az embertípust szállította vagy szállíthatta tömegesen Telekinek. A jövődó társadalomformáló férfiu, akik készen állnak a vezetésre, de vezethetők is, és egymással felcserélhetők. Kisgyerekkortól, részint játékos keretek közt megszerzett tudásuk, tapasztalatuk később alkalmassá teszi őket arra, hogy bármilyen „papirosképesítettel” szemben megállják a helyüket. A cserkészférfiak használhatóságát egy praktikus, ám sokat-

mondó hasonlattal világította meg: a cserkészzet „*az a faiskola, ahová mindenki eljön csemetefát kérni, s az egyik gyümölcsfát visz, a másik díszcserjét, a harmadik tölgyfát, a negyedik erdőt telepít.*”

Az igazi társadalomnevelő lehetőséget azonban az öregcserkészzetben látta, annak megszervezését szorgalmazta már a húszas évek végétől. Ezt a célt szolgálta a 1931-től megjelentetett *Fiatalkor Magyarországon* című folyóirat és a köréje gyülekező fiatalok megszervezése. A tiszteletbeli főcserkész gyakran publikált a lapban, főleg a folyóirat első éveiben. A periodika szerkesztői, Szabó Zoltán, Boldizsár Iván, Kovács Imre – Fodor Ferenc és kezdetben Sík Sándor eszméi irányítása mellett – már nemzedékként tételezték magukat, és állást foglaltak a társadalmi reform mellett. Amikor e csoportokat mozgásba hozta, Teleki hite szerint sohasem formákat kutatott vagy hozott létre, hanem a mélyáramokat vizsgálta: nemzedéket, erőt és célokat keresett. Ellene volt mindenféle – ahogy ő mondta – „egyesületességek”, kikelt az „*alapszabálygyártás és -módosítások*” ellen. Sőt ellene volt annak is, hogy a cserkészzet jogállását, feladatkörét jogszabályban rögzítsék, mert „*nem a forma a lényeges.*”

Teleki Pál a budapesti cserkésznapon, 1939

NEMZETI NAGYTÁBOR

A magyar szövetségnek 1924-ben sikerült látványosan kitörnie a nemzetközi elszigeteltségből, amikor részt vehetett a dániai világtalálkozón (dzsemborin), ahol a gondosan kiválogatott és a csurgói táborban felkészített magyar csapat fényes sikert aratott a sportversenyeken. A külföldön elért siker, a rohamosan izmosodó hazai cserkészlet és a hirtelen kitágult horizontok arra indították a mozgalom hazai vezetőit, hogy nagy nemzeti seregszemlén mu-

tassák be a magyar közvéleménynek és a nagyvilágnak a csapatok által megtett utat. Nemzeti Nagytábort terveztek, amelyen 8000 cserkész (a mozgalom akkori tagságának mintegy negyven százaléka) adhat számot a cserkészlet jellem- és társadalomformáló erejéről, s mutathatja be tevékenységét. A seregszemle megszervezése kötötte le a magyar cserkészlet csaknem minden erejét az 1925-ös évben. Telekire elsősorban mint a végső döntések (helyszín kiválasztása stb.) meghozójára számítottak, s nem elhanyagol-

ható szerepet játszott az anyagi támogatás felhajtásában. Igyekezett a nagybancok, könyvkiadók pénztárcáját a cserkészlet számára megnyitni – korlátozott sikerrel.

A nagytábor helyszínének az újpesti Szűnyog-szigetet jelölték ki (ma Népsziget). Az 1926. júniusi zöldár azonban néhány nappal a tábor kezdete előtt elöntötte a szigetet, és azzal a veszéllyel fenyegetett, hogy visszavonulása után a sár és a pangó vizek mellől kirajzó szúnyogok elviselhetetlené teszik a táborozók életét. Villámgyorsan kellett a már előkészített tábort átköltöztetni a szomszédos, jórészt fátlan, homokos megyeri dombokra. Teleki is lelkesen segített a cipekedésben, s egy szava sem volt a spártai körülményekre. A tábor a nagyközönség szemében valódi siker volt: annak ellenére, hogy a budapesti liberális és szociáldemokrata ellenzék és sajtója jó esetben is csak fanyalogva nyilatkozott az 1926. július 9. és 23. között lezajlott eseményről, nagyszámú látogató kereste fel a megyeri tábort, és széles körben vált ismertté a cserkészlet munkája. Teleki már kevésbé volt elégedett az eredménnyel: sokallta a látogatóknak tett engedményeket, kárhóztatta a fejtelenséget és a versenyszellem elburjánzását a „cserkésziesség” rovására.

A magyar mozgalom nemzetközi elismerését jelentette, hogy 1928 májusában Magyarországra látogatott Baden-Powell, a világ főcserkésze. A budapesti cserkészkerület csapatai az Üllői úti Ferencváros-stadionban fogadták „Bi-Pi”-t, aki nagyon meg volt elégedve a látottakkal, s kijelentette: „Az egész világ tudja, milyen kiválóak a magyar cserkészek.” Telekit alaposan meglephette, hogy az idős katonatiszt, aki Bécsből hajóval érkezett a magyar fővárosba, egyszerű civil ruhát viselt, míg Teleki – mint az ünnepi alkalmakkor kezdett szokássá válni – cserkésze egyenruhában jelent meg a hajóállomáson. S bár Baden-Powell brit ismerőseinek is úgy nyilatkozott, hogy nagyon elégedett volt látogatásával, Telekinek pedig különösen meleg hangú levélben mondott köszönetet a fogadtatásért, indulása előtt udvariasan, ám igen határozottan elutasította, hogy rokonszenvezően nyilatkozzon a magyar revíziós követelésekről. A világ főcserkészetét kellemetlenül érintette, hogy az Üllői úton a magyar cserkészek Nagy-Magyarországot is bemutatták élőképben.

E látogatással még hangsúlyosabbá vált a magyar részvétel a következő évben esedékes angliai dzsemborin. A Birkenhead melletti Arrowe Parkban rendezett 1929-es világtalálkozóra végül több mint 800 fős magyar delegáció utazott ki. Teleki – a magyar részvétel főszervezője – nem volt könnyű helyzetben. Talán Baden-Powell budapesti tapasztalatai alapján, talán a Rothermere-kampány keltette helyzetben a Nemzetközi Cserkésziroda kérte a magyar szövetséget: a nemzetközi rendezvényen semmilyen kontextusban ne említsék a magyar revízió ügyét, ne is tegyenek utalást rá, sem szóban, sem írásban, sem képben. A magyar közönség azonban – több-kevesebb joggal – úgy vélte, hogy ilyen alkalmat vétek volna elmulasztani a Trianonban esett méltánytalanság megismertetésére.

Teleki a cserkészisztiztek lapjában 1929 júliusában cikket tett közzé, amelyben igyekezett a vezetők fejébe verni: „*Feladatunk nem az, hogy a magyar sorsot mutassuk be, de az, hogy a magyar életet éljük a táborban. A sorsunk nem mindenkit érdekel. A távolalót legtöbbször hidegen hagyja, túl sok ismétlésnél ránk un, sőt szimpátiáját is veszíthetjük. [...] Írásban, képben, szóval sem szabad Trianon, az integritás vagy a revízió gondolatkörét feltárunk.*” Úgy tűnt, hogy a cserkészisztiztek megértették a tiszteletbeli főcserkész elvárásait. Ám mégsem így történt. A magyar csapat tagadhatatlan sikere ellenére Telekinak jó néhány kellemetlensége és bosszúsága származott a birkenheadi dzsemboriból. A tiszteletbeli főcserkész élvezte, hogy ugyanúgy sátorban lakik, mint a táborozó diákok, részt vett a versenyeken, ugyanúgy bakancsot pucolt, ázott az esőben, és hallgatta a skót dudások működését, mint bárki más.

A magyar csapat angliai táborozásához és főként az utána következő londoni tartózkodáshoz lord Rothermere 130 ezer pengővel járult hozzá. Emellett a magyar revízió támogatójának olyan nagyvonalú gesztusokra is futotta, mint nyolcszáz ezüst- és aranyóra kiosztása a magyar cserkészek és tisztjeik között. Az órák hátlapján a következő szöveg volt olvasható: „*Nehogy Londont elfeledd. Rothermere.*” Teleki visszautasította a cserkészisztizteknek szánt aranyórákat, azzal, hogy cserkész és cserkész között nincsen különbség, s nekik is ugyanolyan ezüstholmit kért, mint az egyszerű résztvevőknek.

Telekit komoly szemrehányások is érték a nemzetközi cserkészmozgalom vezetősége részéről. Hubert S. Martin, a Nemzetközi Cserkésziroda igazgatója (civilben egyébként a brit külügyminisztérium tisztviselője) felrótta a magyaroknak, hogy határozott ígéretük ellenére igenis kifejtettek irredenta propagandát a dzsemborin: a lobogókon szerepeltek az elcsatolt országrészek, és magyar cserkészek revíziós témájú képeslapokat osztogattak a résztvevőknek. Teleki az utóbbit egyéni akciónak minősítette, s azért nem vállalt felelősséget. A Teleki ellen irányuló intrika később sem szűnt meg a testületben: főleg Marty gróf, francia képviselő emlegette rosszállóan a magyar cserkészek részvételét irredenta rendezvényeken. Észrevételeinek a mozgalom brit vezetői is helyt adtak, bár később kissé már bánták első reakcióik hevesességét. Az az eredmény, amelyet a magyar cserkészlet – és személy szerint Teleki – ez alkalommal elért, mérgezett gyümölcs-

nek bizonyult: a volt miniszterelnököt beválasztották ugyan a cserkészmozgalom legfőbb irányító szervébe, a kilenc tagú nemzetközi tanácsba, s ez nagymértékben emelte a magyar mozgalom tekintélyét, a tanácson belül azonban a német cserkészlet ügyeinek intézését bízták rá. Németországban viszont csaknem másfél tucat cserkészszövetség létezett, amelyek összefogása szinte lehetetlennek bizonyult.

A GÖDÖLLŐI DZSEMBORI

A német problémát megoldotta helyette a történelem – hamarabb, mint gondolta volna. Magyarország pedig elnyerte az 1933-as cserkész-világtalálkozó (dzsembori) megszervezésének jogát.

Károlyi Gyula miniszterelnök a dzsembori kormánybiztosává nevezte ki Telekit 1932 nyarának elején. Kiépítették a táborparancsnokság szervezetét, amelyben Teleki helyettese Sík Sándor lett, a vezérkari főnök pedig Farkas Ferenc katonatiszt, Farkas Gyula irodalomtörténész testvére. Jelenléte és hatékony működése meghatározó volt a dzsembori későbbi sikerében, és megalapozta Farkas felemelkedését a mozgalomban. A magyar társadalom előtt 1933. június 17-én az országos „Teleki Pál jamboree-riadóval” népszerűsítették az eseményt, a napilapok előkelő helyen közölték a táborozással kapcsolatos híreket, a Teleki szerkesztőbizottsági elnöksége alatt működő *Nouvelle Revue de Hongrie* különszámot szentelt az eseménynek, miként a *Magyar Cserkész* és a *Fiatal Magyarság* című lapok is idegen nyelvű cikkekben tudósítottak az előkészületekről. Az egész ország készült arra, hogy vendégül lássa a tizenötezer külföldi cserkészét.

A dzsembori a magyar cserkészmozgalom rendkívüli eseménye lett. Az ország életében is különleges alkalomnak számított: Magyarországra irányult a nemzetközi közvélemény figyelve, és ezúttal nem a politika kapcsán. E tekintetben a dzsembori jelentősége csak az 1938-as Eucharisztikus Kongresszuséhoz mérhető. S bár a táborozás során akadtak problémák: a mohamedán cserkészek disznóhúst kaptak uzsonnára, a táborban ipari méreteket öltött az egyébként tiltott „csendzsölés” (ruhák, használati tárgyak csereberéje), a sok látogató nélkül vásárvá tette az 1933 augusztusának első felében rendezett eseményt, a találkozó összességében mégis két-

ségtelen siker volt. A dzsembori után még egy gond lekerült Teleki válláról: 1933 júniusában Németországban feloszlatták a cserkészetet.

Teleki, aki a huszonötezer cserkészt felvonultató rendezvényen Baden-Powelléhez hasonló népszerűséget vívott ki, s a szervezésben játszott szerepéért megkapta a nemzetközi mozgalom leg-rangosabb Ezüst Farkas kitüntetését, nem volt elégedett. A gödöllői pre-montrei gimnáziumban lévő parancsnoki szobájában furcsa pesszimizmussal nyilatkozott a sajtónak. Sok tapintatlanságot tapasztalt a nézőközönség részéről, sokallotta a vásári hangulatot, az üzletvárossal, a tábor fő bevételi forrásával kapcsolatban hangoztatta, hogy tízszer annyi volt az üzlet, mint amennyit ő szeretett volna. Cserkészszempontból nem sikerült annyira jól a táborozás, mint tervezték, de az országnak kétségtelen sikert jelentett.

A dzsemborinak Teleki életében is jelentős szerepe volt: későbbi beszédeiben is sokszor hivatkozott arra, hogy az esemény szervezési részét néhány tucat cserkésztszettel és néhány száz cserkésszel gyakorlatilag munkadíj nélkül bonyolította le. Gödöllő azt a – meglehet csalóka – tapasztalatot hozta számára, hogy áldozatvállalással, az egy célért összefogó egyének megszervezésével fel lehet váltani a nehézkesen mozduló, drágán és körülményesen működő állami szervezeteket.

VITÁK ÉS BOTRÁNYOK

Teleki szereplése ezzel természetesen nem ért véget a cserkészetben. Részt vett nemzetközi cserkészkonferenciá-

TELEKI PÁL A CSERKÉSZETRŐL

Hogy miért sikerült az, hogy huszonkét fiúból rövid idő alatt kétmillió fiú legyen, amely szám nemcsak átmeneti, mert azt hiszem, hogy ez után a jamboree után mindenütt óriási tömegek fognak jelentkezni, s egyik állam is a másik után fog jelentkezni – például ezelőtt három héttel ismertük el St. Domingo közép-amerikai néger állam cserkészétét –, ennek talán két nyitja van. Mindkettő arra vezethető vissza, hogy az a forma, amelyet Baden Powell a mozgalom megszervezésére megtalált, megfelel a fiú lelkiületének, s ha azt mondom, hogy

„fiú”, akkor ezalatt minden fiút értek Magyarországtól és Angliától Trinidadig és Hátsó-Indiáig mindenütt.

Az egyik momentum az, hogy a mozgalom önkéntes. Nincs semmi kényszer, mindenki akkor lép be és akkor lép ki, amikor akar. Különböző államokban ez meglehetősen különböző ideig is tart. Vannak cserkészetek, ahol az átlagos időtartam, ameddig egy cserkész megmarad cserkésznek, öt-hat év, mint pl. nálunk vagy a legtöbb európai államban. Amerikában viszont, ahol nagyon sok a cserkész, kissé gyorsabban élnek

ebben a tekintetben is; ott az átlagos időtartam valamivel meghaladja a másfél évet.

Minden önként történik. Mi parancsolunk, de az a parancs mégsem parancs. Sohasem igazi parancs – és ha mint cserkész valahová kimegyek, a parancsnok vagy őrsvezető nem szokott nekem tisztelettel jelenteni, és azt hiszem, más cserkészparancsnoknak sem, hanem: szeretettel jelenteni. Minden, amit a fiú csinál, önként történik, önként annyiban, hogy rávezetjük és kedvvel csinálja. Tudja, hogy ezt azért kell csinálnia, mert erre saját szabad

kon, és aktív szerepet vállalt a magyar mozgalom életében is, jóllehet már feltűnt az a „nemzetvédelmi irányzat”, amely veszélybe sodorta a mozgalom eredeti küldetését. A dzsembori Magyarországon is megnövelte a mozgalom népszerűségét, amelynek taglétszáma rohamosan emelkedett. A régi szerkezet már nem minden esetben volt alkalmas a megnövekedett létszámú tagság befogadására, s ezért strukturális reformok váltak szükségessé. Teleki ebbéli nézeteinek már 1933 végén hangot adott: úgy vélte, racionalizálni kell a nehézkesen működő szervezetet, s ennek mikéntjéről is megvolt az elképzelése: *„Tíz terv közül jobb a legrosszabbat sok beszéd nélkül, energiával és közös akarattal végrehajtani, mint a legjobb három felett hónapokig vitatkozni és töprengeni.”*

A mozgalom válsága azonban elmélyült: Teleki elégedetlen volt az öreg-cserkész-mozgalom teljesítményeivel, néha kirohanásszerűen szidta a parlamentesdit, az „alapszabályosdit” az Országos Intéző Bizottság ülésein. Hiányolta az országos központ munkájából „a cordialitást” is, amely nélkül a hely szelleme nem olyan, mint régen. A külügyi csoport vezetőjének írott levelében felrótta a cserkészlet nemzetközi kapcsolatait intézőknek, hogy például méltatlanul kezelték a Magyarországra érkezett lengyel cserkészdelegációt. *„Ez mind a legsajátabb megfigyelésem a legkisebbtől a legnagyobb dolgokig. És akárhogy visszavonul az ember, megesisik h[ogy] valami kibugygyan.”* Utalt arra, hogy az „egyletesdi” és a fokozódó harc a szövetség berkeiben eléggé szkeptikussá tette őt a jövőt illetően. A koncepcionális ellenté-

tek hamarosan hatalmi harcot és belvilongásokat idéztek elő a cserkészszövetségben. A vita egyik állomása az volt, hogy 1936-ban Teleki dühében lemondott tiszteletbeli főcserkész címéről. Igaz, kérésre visszavette, s a háború előtti utolsó világtáborozáson, a hollandiai Vogelenzangban ismét a magyar küldöttség és a nemzetközi cserkészvezetőség tagjaként szerepelt.

Azonban ez a dzsembori sem múlhatott el botrány nélkül: Habsburg Ottó meglátogatta a cserkészeket, végigkalauzoltatta magát az osztrák, a román, a francia és liechtensteini táboron, és betért a magyar küldöttséghez is. Megjelenésekor – az egyik szélsőjobb oldali lap némileg tendenciózus beszámolója szerint – néhány magyar cserkész rázendített a Kossuth-nótára. Ottó állítólag csak mágnásfiúkkal találkozott. Az *Összetartás* nevű szélsőjobb oldali lap felrótta Telekinek, hogy a magyar küldöttség bemutatóján a Baden-Powellnek szánt gabonakoszorút a királyi hercegnek nyújtotta át, este pedig a csapat muzikusaival éjjeli zenét adott a látogató tiszteletére. Amikor kérdőre vonták volna a búzacoszorú és a fogadtatás miatt, a gróf felháborodottan közölte, hogy ilyen tónus után ő a magyar táborba be nem teszi a lábát.

Az őt ért támadások ellenére Teleki a politikába való visszakanyarodása után is számított a cserkészetre, ahol csak tudta, segítette munkáját. Állandósultak a cserkészlet nemzetnevelő erejére tett utalásai, s a mozgalom elterjedtsége, eredményei joggal tették őt büszkévé. Bár a katonaság erősödő térfoglalását a mozgalom irányításában nem tudta megakadályozni, sok

olyan feladatra használta fel „fiait”, amelyeket nem akart az államigazgatásra bízni. A cserkészlet volt talán a legnagyobb szabású alkotása: a mozgalom meghonosításához nem volt köze, de elterjesztésének módja, fejlődésének iránya, nevelőmunkájának célja nagyban tükrözte elképzeléseit. Teleki megítélése a korabeli közvéleményben leginkább cserkésztevékenységének függvénye volt. Az 1941 utáni „Teleki-kultusz” létrehozásában a cserkészszövetség fontos szerepet játszott. Ha megkérdezték volna tőle, hogy mi a nemzetnevelésben a hozzá legközelebb álló terület, minden bizonnyal a „fiúk mozgalmát” említi. Elsősorban azért, mert ott elért presztízsével a szövetségben senki nem vetekedhetett. ♦

ELŐADÁS AZ ORSZÁGOS KASZINÓBAN

akarataiból vállalkozott, s ebben nagyon nagy érték van.

A másik momentum az, hogy a cserkészlet alkalmazkodó. Vannak törvényeink, amelyek nagyjában és egészében az egész világon ugyanazok. Törvényeinkben és fogadalmunkban benne van az Istenben, hazához való hűség, benne van a természet szeretete, benne van az embertársak szeretete, az embertársak védelme, a nekik való segítségnyújtás stb., de még ezekben sem kötjük magunkat a teljesen rideg formákhoz. Az egyes nemzeteknek ezek a tör-

vényei fogalmazásukban bizonyos különbséggel bírnak, úgyhogy a cél egyforma marad, de a fogalmazás olyan, hogy a célt az illető nemzet lelkiületéhez a szóban is közelebb hozza. Még a számban sem ragaszkodunk mindenhez, mert az amerikaiak törvénye tíz szakasz helyett tizenkét szakaszból áll.

A cserkészletben nincs doktrína, hanem – azt mondhatnám – a doktrína helyett inkább a megfontolásra helyezzük a súlyt. Arra törekszünk, hogy soha semmit se döntsünk el princípiumok és doktrínák alap-

ján, hanem azokat a kérdéseket, amelyek elének kerülnek, lassú meditálás és megfontolás után lehetőleg konszenzussal, kapacitálás után oldjuk meg. Ugyanez a szabály a tisztek közt is s a fiúkkal szemben is.

Ez a momentum az, amelynek ereje talán a mozgalom sikeréhez vezetett. A mozgalom sikeréhez vezetett az is, hogy mindazt, amit csinál, játszva csinálja, de mégis mindig komoly céllal.

(Dr. gróf Teleki Pál előadása. 1929. december 10. Az Országos Kaszinó évkönyve 1929. évről. Bp. 1930.)